

2. Gardner R.W. Jackson D.N., Messick S. Personality organization in cognitive controls and intellectual abilities // Psychological Issues. – 1960. – V. 2. – Mon. 8 – 148 p.
3. Kagan J. Reflection-impulsivity: the generality and dynamics of conceptual tempo // J. of Abnormal Psychology. – 1966.
4. Witkin H.A., Goodenough D.R. Cognitive style: Essence and origins // Psychological Issues. – 1982. – Mon. 51. – 141 p.

УДК 81'373.2

БУРКОВСЬКА Л.Д.
(Хмельницький)

ВЛАСНА НАЗВА ЯК ЗАСІБ КОМІЧНОГО

У статті розглядаються власні назви, які у складі стилістичних прийомів можуть бути індивідуально-авторським вираженням комічного. Концентруючи у собі необхідні образні змісти, літературний онім передає читачеві приховану інформацію, здобуту завдяки здатності імені породжувати асоціативні та конотативні значення.

Ономастична лексика була і залишається постійним об'єктом пильної уваги дослідників. План змісту онімів як особливої категоріальної групи у мові традиційно розглядають у межах логіко-семантичного підходу. Вихідним моментом є виявлення ступеня семантичності власного імені. Очевидно, що вивчення мови художньої літератури неможливе без дослідження ономакокомпонентів, про що свідчать численні праці як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Семіотична сутність власного імені, особливості семантичного змісту ономастичної лексики аналізувались у працях Дж. Мілля, А. Гарднера, О. Есперсена, П. Флоренського, О. Ахманової, А. Лосева, А. Уфимцевої, А. Суперанської та ін. Контрастивну ономастику досліджували А. Вебжицька, А. Живогляд, Д. Єрмолович, О. Смірнов та ін.

Актуальність тематики дослідження визначається зростаючим інтересом науковців до феномену власного імені, до визначення їх ролі у структурній і змістовій організації тексту.

Власні назви у художньому творі є об'єктом вивчення поетичної, або літературної ономастики. “Організуюча роль ономастичного простору у структурі художнього тексту обумовлюється системністю цього простору: групуванням власних назв за лексичними розрядами залежно від семантичної функції, їх словотвірних особливостей, стилістичної віднесеності, відношенням до категорії узуальності, мірою експресивності”, – зазначає В. Михайлов [4, с. 60].

У літературі власне ім'я, його зміст і форма, ситуації вживання не бувають випадковими, разом з мовою і стилем твору вони займають особливе місце в системі художньо-образних засобів, які слугують вираженню авторського задуму. Літературний онім, як важливий елемент художньої структури, може активно виражати змістову і підтекстову інформацію твору. Концентруючи у собі необхідні образні змісти, він відображає індивідуально-авторське розуміння подій і фактів, описаних в уявному світі, передає читачеві приховану інформацію, здобуту завдяки здатності імені породжувати асоціативні та конотативні значення.

Власне ім'я сприяє формуванню образної структури художнього твору, реалізації конкретного художнього завдання, створенню певного ефекту. У цьому аспекті інтерес для дослідників представляють промовисті імена або прізвища, які мають вмотивовану природу, володіють певними конотаціями емотивного і оцінного характеру. Такі імена створюють ефект новизни і привертають увагу своєю незвичністю, нестандартністю, володіють властивістю “згущування” змісту, оскільки виконують функцію не лише найменування, а й експресивну – виражають ставлення автора до об'єкта [3]. При функціонуванні промовистих імен і прізвищ у художньому тексті актуалізуються ті чи інші компоненти плану змісту, що дозволяє автору твору використовувати такі власні назви як засіб створення комічного ефекту. Багато авторів намагаються підібрати експресивні власні назви з настановою на комізм: *Яичница, Деепричастие (учитель), Довгочхун* (у М. Гоголя); *Душегубцев, Поганкин, Ротозеев, Голопузов, Финансистов, Грустилов* (у Салтикова-Щедріна); *Грыжев, Альфонсо Зигзаг, Топорков, Очумелов, Хрюкин* (у А. Чехова), *Lord Chatterino, island Leap-High, island Leaplow, Reasono, Golden calf* (у Ф. Купера); *Brian McNeill, Duncan MacFarlane, Wallace Mackintosh, Donald* (у П. Вудхауза); *Porkenham, Griggs, Slummintowken, Leo Hunter* (у Ч. Діккенса), *Mad-Eye-Moody, Severus Snape, Sprout, Peeves* (у Дж. Ролінг).

Вивчення наукової літератури з питань комічного (Ю. Борєв, В. Карасик, М. Кулініч, В. Пропп, D. Crystal) виявило велику кількість мовних засобів, які використовуються письменниками для ство-

рення комічного ефекту в художньому творі – фонетичні, лексичні, фразеологічні, граматичні, а також прийомів комічного – деформація стійких словосполучень, перифраз, парадокс, ретроспекція, пародія і т.д.

У результаті дослідження ми дійшли висновку, що власні назви входять до складу таких прийомів створення комічного ефекту: деформація ідіоматичних словосполучень, перифраз, комічні метафори, повтор, алюзія, змішування реєстрів і стилів мовлення.

Дослідження художніх текстів підтвердило думку Л. Щерби про те, що “власні імена виступають як ключові одиниці дієвого словника письменників” [6]. “Гра” автора загальнономовними ономастичними нормами проявляється, насамперед, у “примусовому” іменуванні вигаданих персонажів, а також конструюванні всього ономастичного простору, тобто ономастичної моделі світу у творі в цілому.

Багато власних імен мають у художньому творі прозору етимологію. Для актуалізації внутрішньої форми імені автор часто звертається до створення промовистих імен, які прямо чи опосередковано характеризують носіїв:

“Can Mr. **Herring** swim?”

“Like several **fishes!**” (P. Wodehouse).

Часто автор комічного твору використовує “ефект заниження” [1], який створюється тим, що претензійне ім’я вступає в контрастний стилістичний конфлікт із заниженим контекстом:

Montmorency was in it all, of course. Montmorency’s ambition in life, is to get in the way and be sworn at. If he can squirm in anywhere where he particularly is not wanted, and be a perfect nuisance, and make people mad, and have things thrown at his head, then he feels his day has not been wasted. (Jerome K. Jerome)

Невідповідність оніма конкретному контексту призводить до різноманітних комічних поєднань. Так, у наведеному прикладі ім’я собаки (не дуже породистої), яке містить очевидний натяк на аристократичне походження, дозволяє його носієві плутатися під ногами людей, пояснюючи це “життєвими амбіціями”.

Варто зазначити, що деякі власні назви, взяті зі словника реальної епохи, можуть зберігати всю сукупність соціально-мовленнєвих конотацій, однак при навмисному “недбалому” поводженні з ними автора, можуть слугувати одним із засобів створення комічного ефекту:

Brian McNeill still dangled his gold before the public; so did Angus Bruce; so did Duncan MacFarlane and Wallace Mackintosh and Donald MacNab. They still had the money and they still wanted to give it away. (P. Wodehouse)

У наведеному реченні спостерігається очевидна насмішка автора, яка базується на підборі антропонімів, побудованих за типовою шотландською словотвірною моделлю імені. Письменник звертається до стереотипного уявлення читача про шотландців як надзвичайно скупих людей. Ситуація “посилюється” використанням імен королів і національних героїв Шотландії (Bruce, Duncan, Wallace).

Способи ігрового використання стійких словосполучень у гумористичних текстах численні і різноманітні. Наприклад, у фрагменті з твору П. Вудхауза: *This was not the first time he had observed the Madeline’s hand beneath the iron glove – or, rather, the other way about – in this manner –* заміна компоненту виразу *the iron hand in the velvet glove* – “a very firm intention hidden in under a gentle appearance” ім’ям героїні, підсилюється тим, що автор навмисне міняє два компоненти ідіоми місцями.

Іншими прийомами деформації ідіом є обігрування стійкого словосполучення шляхом протиставлення його іншому словосполученню, а також натяк на один із компонентів фразеологічної одиниці.

Формуючи ономастичний простір художнього твору, письменник використовує різноманітні стилістичні прийоми і текстові функції імен, які ґрунтуються на багатоплановості значень власних назв і прізвищ. Аналіз текстів дозволив виділити випадки асоціативного повтору з використанням власного імені:

I think Mr. Little would have done better to follow my advice, but I confess I’m a little doubtful. (P. Wodehouse)

Введення алюзивних ономокомпонентів у занижений побутовий контекст є ще одним прийомом створення комічного:

I had been dreaming that some bounder was driving spikes through my head – not just ordinary spikes, as used by Jael the wife of Heber, but red-hot ones. (P. Wodehouse)

Невідповідність біблійної алюзії і нового контексту – ранкове похмілля після бурхливої ночі – створює комічний ефект. Схоже гумористичне зіткнення високого біблійного і низького побутового ми бачимо і у наступному прикладі:

...he began now to emerge from the ditch like Venus rising from the foam. (P. Wodehouse)

Алюзії до імен відомих людей, подій є також прийомом комічного у багатьох авторів. Наприклад, у П. Вудхауза є така ситуація: знаючи, що дядько Том страждає від розладів шлунку, сер Уоткін спокушає його спробувати холодного омара, за що автор і називає його Макиавеллі:

Tom lunched with Sir Watkyn Bassett at the latter's club yesterday. On the bill of fare was a cold lobster, and this Machiavelli sicked him on it.

Отже, власні назви у складі стилістичних прийомів є індивідуально-авторським вираженням комічного. Ономастика художнього твору у складі різноманітних стилістичних прийомів, взаємодіючи зі всіма іншими образними художніми засобами у тексті, створює особливу тональність твору і відображає авторську позицію. Розуміння ролі власних назв у художньому тексті, вивчення унікальних особливостей ономастикону твору для вираження авторського задуму сприяє більш точній інтерпретації тексту, кращому розумінню іншої культури. Подальше вивчення цієї проблеми буде спрямоване на дослідження способів збереження функцій власних назв у перекладі.

Література

1. Бахтин М.М. К эстетике слова // Контекст. Литературно-теоретические исследования. – М.: Просвещение, 1974. – С. 273–288.
2. Боров Ю.Б. О комическом. – М.: Искусство, 1957. – 232 с.
3. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). – М.: Изд-во института общего среднего образования РАО, 2001. – 224 с.
4. Михайлов В.Н. Специфика собственных имен в художественном тексте // Вопросы филологии. – Вып. 6. – М., 1987. – С. 44–91.
5. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – М.: Наука, 1973. – 365 с.
6. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л., 1974.
7. Wodehouse P.G. The Code of the Woosters. – London: Penguin Books Ltd, 1974. – 224 p.
8. Wodehouse P.G. Jeeves in the Offing. – London: Penguin Books Ltd, 2000. – 250 p.

УДК 371.382:378.147

ВИШПОЛЬСЬКА В.Ф.
(Хмельницький)

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ СФОРМОВАНОСТІ БАЗОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

У статті подані результати дослідження стану сформованості базової компетентності майбутніх економістів-міжнародників та зроблені висновки про напрямки вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців з МЕН.

Питання підвищення рівня підготовки випускників вищої школи, у тому числі й економічної, особливо актуальне на сучасному етапі розвитку суспільства. Обмежена кількість випускників з високим рівнем економічної та професійної підготовки пояснюється недостатнім впровадженням у навчальний процес новітніх технологій, форм і методів активного навчання.

Питанням підготовки майбутніх фахівців економічної сфери до професійної діяльності присвячені праці таких українських та зарубіжних науковців: І.Ф. Поліщук, О.Є. Морозова, Л.О. Шипуліної, Н.М. Костіної, у тому числі засобами іноземної мови: Л.В. Волошинової, Н.В. Логутінової, І.А. Федорової, С.М. Кустовського, Н.Л. Замкової, Г.О. Копил, Н.А. Сури, О.І. Зіміної та інших.

Метою статті є проаналізувати стан сформованості базової професійної компетентності майбутніх економістів-міжнародників та окреслити шляхи вдосконалення їх професійної підготовки.

Правильний вибір способу оцінки знань, умінь і навичок та рівня компетентності ґрунтується на чіткому розумінні того, що є метою оцінки.

Однією з цілей оцінювання є визначення рівня компетентності у відповідності з освітнім стандартом. В освітньо-кваліфікаційній характеристиці для фахівців з міжнародних економічних відносин чітко визначені вміння, здатності, функції, якими повинен оволодіти випускник. Що ж стосується комунікативного компоненту компетентності, то вимоги до рівня сформованості знань, умінь, навичок і здатностей професійного спілкування в ОКХ не визначені і обмежені лише таким формулюванням: усне і писемне мовлення державною та іноземною мовами. Тому можна констатувати, що робочі програми саме з цієї причини містять досить широкий діапазон до вимог рівня підготовки, який не може забезпечити об'єктивну оцінку з дисципліни.